

УДК:
327(540)
327(540:470)"2022/..."
Прегледни рад
ДОИ: 10.5937/DB2502179S

Дипломатија и безбедност
Година 8.
Број 2/2025.
Стр. 179-197.

Милица Шљиванчанин¹

КОНТИНУИТЕТ ИЛИ ПРЕОБРАЖАЈ – ИНДИЈСКА СПОЉНА ПОЛИТИКА ПРЕМА РУСКОЈ ФЕДЕРАЦИЈИ У КОНТЕКСТУ РАТА У УКРАЈИНИ ОД 2022. ДО ДАНАС²

Сажетак

Ово истраживање има за циљ да сагледа континуитет и преображаје у спољнополитичком приступу Републике Индије према Руској Федерацији, а у контексту рата у Украјини од 2022. године до данас. Основна претпоставка рада јесте да индијска политика задржава дугорочну стратегијску аутономију, али у новим геополитичким условима поприма измењене облике практичне реализације. Истраживање се заснива на квалитативним методама, уз примену анализе садржаја званичних докумената, изјава званичника и секундарних извора (зборника и радова), као и упоредне анализе спољнополитичких образаца у односима Индије са Русијом, Сједињеним Америчким Државама и Народном Републиком Кином. Резултати показују да Индија не одступа од своје политике несврставања, али је истовремено усвојила прагматичнији приступ који тежи очувању економских и енергетских интереса. Истраживање доприноси разумевању динамике индијске позиције у настајућем мултиполарном светском поретку, наглашавајући важност Русије као партнера у новонасталим међународним околностима. Закључак указује на то да је реч о сложенем процесу прилагођавања, у коме се континуитет и преображај не искључују, већ се преплићу.

Кључне речи: *Индија, спољна политика, Русија, рат у Украјини, балансирање.*

¹ Факултет политичких наука, Универзитет у Београду, Београд, Република Србија, sljivancaninvmilica@gmail.com.

² Рад је настао у оквиру истраживања за потребе писања мастер тезе „Политика Републике Индије према Руској Федерацији у мандату Нарендре Модија 2014–2024. године“, и делимично обухвата два њена поглавља.

УВОД

Од формалног успостављања дипломатских односа 1947. године, билатерални односи између Републике Индије и тадашњег Савеза Совјетских Социјалистичких Република (СССР), а касније Руске Федерације, прошли су кроз више етапа, условљених динамичним променама светског поретка. Иако су у појединим периодима постојале прогнозе о потенцијалној стагнацији, или чак преиспитивању „дубине” ових односа, историјска димензија сарадње, као и узајамни интереси, довели су до тога да се индијско-руско партнерство не само одржи, већ у појединим областима и значајно продуби. У том смислу, односи између ове две земље представљају један од стабилнијих и доследнијих примера стратешке сарадње у савременим међународним односима.

Прву етапу индијско-руских односа, од 1947. до 1991. године, обележила је транзиција од „хладног” односа до стратешког партнерства обележеног економском, војном и политичком сарадњом, посебно након 1971. године и потписивања споразума о пријатељству. Совјетска подршка Индији у кључним споровима и развоју индустрије, али и индијско уздржавање да јавно осуди совјетску интервенцију у Авганистану, чинили су темељ овог савезништва. Важно је имати у виду да наведена периодизација обухвата историјски период који је обележен значајним глобалним тензијама у склопу Хладног рата, и у складу са тим овај део 20. века није био хомоген, ни на глобалном, ни на регионалним нивоима анализе, већ изразито динамичан. Из наведеног разлога, у литератури се појављују различите периодизације, посебно периода до 1991. године у односима Индије и Русије (односно СССР-а)³. Међутим, због обима и циља овог рада, утврђена је подела на етапе, у којој прва обухвата период од 1947. године, односно од стицања независности Индије, до распада СССР-а. Овај период представља јасну и заокружену историјску целину у којој се обликовала основна матрица индијске спољне политике: политика несврставања, стратешке аутономије и балансирања између супротстављених блокова у биполарном систему. Управо у том контексту, Индија је поставила темеље своје спољнополитичке културе и приступа међународним односима, што је од суштинског значаја за разумевање њене касније еволуције, због чега ће овај период бити посматран као једна етапа у односима.

Након распада СССР-а 1991. године, улази се у следећу (другу) етапу, коју је обележила потреба за реадaptацијом у условима новоуспостављеног

³ Погледати: Lunev, S. 2017. Soviet-Indian Relations (1955-1971): The Birth of a Friendship. *MGIMO Review of International Relations*. 2. 24-51. 10.24833/2071-8160-2017-2-53-24-51.

унимултиполарног⁴ поретка, али су економске кризе и промене у приоритетима ослабиле индијско-руске односе. Тек од 2000. године, потписивањем *Декларације о стратешком партнерству*, односи добијају нови замањ редовним самитима и институционализованим дијалогом, и проширују се на кључне сфере сарадње, попут одбране, енергетике, науке и технологије и културе (Manhas, 2020). Период од 2000. до 2014. године представља трећу фазу у развоју индијско-руских односа.

Од 2014. године, доласком Нарендре Модиа (Narendra Modi) на место премијера, односи Индије и Русије улазе у четврту фазу, коју обележава успостављање стратешког партнерства у правом смислу те речи. Москва је Индију називала „неусловљеним стратешким партнером”, а односи су се заснивали на узајамном поверењу и дугорочним интересима. Индија је избегавала осуду Русије у Савету безбедности Уједињених нација, подржавала је сарадњу у оквиру БРИКС-а, Шангајске организације за сарадњу (ШОС) и других дипломатских иницијатива, те продубљивала економске и одбрамбене везе. Модиева спољна политика је, у периоду између 2014. и 2022. године, била усмерена на мултиполарност, избегавање блоковских подела и балансирање између великих сила попут Русије, Сједињених Америчких Држава (САД) и Народне Републике Кине (НРК), али и очување водеће позиције у региону (Chakravarthy, 2018).

Са руском специјалном операцијом у Украјини, која је отпочела у фебруару 2022. године, индијско-руски односи улазе у пету фазу. Наиме, овај догађај представљао је вишеструк испит за досадашње формате сарадње и вредносне основе односа између Индије и Русије. Док је већина западних држава недвосмислено осудила руску војну операцију у Украјини и увела санкције Москви, Индија је заузела позицију у којој се преплићу принципијелна неутралност, стратешка аутономија и приоритет очувања сопствених националних интереса. Дакле, опрез и прагматизам. Индија одржава неутралност у односу на рат у Украјини, не осуђује Русију и значајно увећава увоз руске нафте, помажући тако посредно руској економији. Иако је одбрамбена сарадња ослабила, трговина је постала асиметрична у корист Русије. Модиа

⁴ Појам унимултиполарност први је увео Семјуел П. Хантингтон (Samuel P. Huntington) 1999. године, у жељи да опише специфичну конфигурацију светског поретка након Хладног рата — свет у којем постоји једна суперсила, Сједињене Америчке Државе (САД), али уз њу и неколико других великих сила (као што су Русија, Кина, Индија, Немачка), које нису равноправне хегемону, али имају довољно капацитета да утичу на регионалне, и делимично глобалне процесе. Унимултиполарност тако означава хибридни поредак: ни чиста униполарност, ни пуна мултиполарност, већ мешовити облик у којем се надмоћ САД преплиће са присуством и амбицијама других моћних држава (Huntington, 1999).

јева посета Москви 2024. године означила је покушај обнављања политичког дијалога и сарадње, али су остале разлике у погледу геополитичких приоритета и односа са Кином и политичким Западом (Zakharov, 2025: 15-18).

Управо је овакав спољнополитички наступ Индије довео до бројних анализа и дебата – да ли се у индијској спољној политици огледа конзистентни континуитет, заснован на дугорочним интересима и историјским везама, или пак преображај у правцу прагматичног мултивекторског позиционирања у настајућем мултиполарном светском поретку. Полазећи од наведене дилеме, циљ овог рада јесте да анализира и опише промене и континуитете у спољнополитичком приступу Индије Руској Федерацији у контексту рата у Украјини. Рад настоји да испита на који начин су шире глобално окружење, спољнополитичке доктрине Индије и кључни сектори билатералне сарадње утицали на обликовање индијске спољне политике, као и да оцени да ли тренутна позиција представља доследни наставак претходне спољне политике, или суштинску трансформацију у правцу горепоменутог прагматизма.

Структура рада обухвата неколико целина. Након уводног дела и методолошког објашњења истраживачког приступа, представљен је теоријски оквир заснован на неореалистичкој парадигми. У централном делу рада приказан је историјски преглед индијско-руских односа, те анализа индијског спољнополитичког одговора на рат у Украјини. У завршном делу рада анализира се карактер актуелне политике у односима између Индије и Русије кроз призму разумевања континуитета и преображаја.

ПРИКАЗ ПРИМЕЊЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ ИСТРАЖИВАЊА

Ово поглавље је написано позивајући се на научни рад из области методологије политичких наука (Arežina, 2021: 274) и монографију из области научног истраживања уопште (Vuković & Štrbac, 2019: 45), што је омогућило доследно утемељење у релевантним методолошким оквирима. Истраживање је спроведено у оквиру научне дисциплине међународних односа, тачније поддисциплине спољне политике, која се бави понашањем конкретних држава, у овом случају Републике Индије према Руској Федерацији, у периоду од почетка руске интервенције у Украјини у фебруару 2022. године (Waltz, 1979: 21; Antunes & Camisã, 2017:16). Предмет истраживања обухвата анализу развоја и динамике индијско-руских односа у условима променљивих међународних околности и конституисања мултиполарног светског поретка. Проблемска основа рада заснива се на истраживачкој дилеми да ли актуелна спољна политика Индије представља континуитет досадашње стратегије са-

радње са Руском Федерацијом или указује на трансформацију ка прагматичном мултивекторском позиционирању у међународном систему (Joshi & Sharma, 2017: 38).

У складу с тим, предмет овог рада представља анализа спољнополитичког приступа Републике Индије према Руској Федерацији у контексту оружаног сукоба у Украјини, који је отпочео у фебруару 2022. године. Истраживање обухвата испитивање кључних аспеката билатералних односа – политичких, економских и одбрамбених – уз сагледавање начина на који је Индија реаговала на промене у светском поретку. Временски, рад је ограничен на период од фебруара 2022. до маја 2025. године, обухватајући фазирану еволуцију индијског спољнополитичког одговора у односу на развој рата у Украјини, као и на промене у односима великих сила, попут САД, Европске уније и Народне Републике Кине, са Русијом. Просторно, предмет истраживања обухвата билатералну релацију Индије и Русије, али се она истовремено посматра у ширем контексту међународних односа и деловања обе државе у оквиру мултилатералних формата, као што су БРИКС, Шангајска организација за сарадњу и Уједињене нације, уз осврт на положај Индије између западних партнера (у првом реду САД и Европске уније), као и Русије и Кине (Karoor, 2019: 12).

Научни циљ овог рада огледа се у дескрипцији спољнополитичког приступа Индије према Русији након избијања рата у Украјини 2022. године, кроз приказ кључних политичких одлука, дипломатских потеза, трговинских токова и одбрамбене сарадње, као и начина на који је Индија балансира своје позиције у односу на Русију, ЕУ, САД и НРК. Са друге стране, друштвени циљ истраживања јесте да се кроз боље разумевање индијске спољне политике у актуелном глобалном контексту допринесе анализи улоге растућих сила у настајућем мултиполарном светском поретку, те да се пружи релевантан увид који може бити од значаја за доносиоце одлука, истраживаче и ширу стручну јавност заинтересовану за међународне односе, дипломатију и геополитику.

Истраживање се темељи на квалитативном методолошком приступу, који се одликује индуктивним, интерпретативним и холистичким карактером, те као такав подразумева теоријско уоквиривање које се развија током истраживања, флексибилност истраживачког дизајна, значај контекста у тумачењу података и цикличан процес прикупљања и анализе података. У складу са одабраним приступом, од основних научних метода примењује се аналитичко разлагање сложених целина ради њиховог бољег разумевања, након чега се, путем синтезе, добијени увиди повезују у смислену целину. Апстракција и конкретизација служе као важна средства за појмовно обли-

ковање истраживачког проблема, док индуктивно и дедуктивно расуђивање омогућавају извођење општих увида или логичких последица из уочених појединачних појава (Arežina, 2021: 280-281; Vuković & Štrbac, 2019: 50-52).

Када је реч о општенаучним методама, користи се историјско-компаративни метод, јер је циљ да се индијска спољна политика према Русији сагледа и у њеној еволуцији и у различитим контекстима, односно како би се систематично упоредиле историјске фазе односа Русије и Индије и идентификовали континуитети и промене у њиховим билатералним односима у контексту глобалних криза. Такође, користиће се и аналитичко-дедуктивна метода, у циљу поједностављеног представљања и тумачења сложених структура и односа актера међународних односа, који су предмет анализе овог рада. У овом случају, истраживање ће бити усмерено на индијску спољну политику према Русији, а као главне методе прикупљања и обраде података користиће се анализа садржаја примарних и секундарних извора, попут званичних докумената државних институција, изјава званичника, самитских комуникација, као и академске литературе, монографија, научних чланака, извештаја релевантних института и међународних владиних и невладиних организација (Jain, 2003: 377; Joshi, 2007: 136).

Научна оправданост рада огледа се у актуелности теме, слабој заступљености дубинских студија о индијској спољној политици у домаћој академској литератури, као и потреби да се допринесе бољем разумевању улоге „растућих сила” у условима геополитичке транзиције. Друштвена оправданост рефлектује се у повезивању аналитичког увида са практичним последицама по креирање спољне политике у регионалном и глобалном контексту.

НЕОРЕАЛИСТИЧКО РАЗУМЕВАЊЕ КОНТИНУИТЕТА И ПРЕОБРАЖАЈА У ИНДИЈСКОЈ СПОЉНОЈ ПОЛИТИЦИ

Теоријски оквир истраживања заснива се на неореалистичком приступу у оквиру реалистичке школе међународних односа, при чему се посматрају интереси држава као покретачи спољнополитичког понашања, у контексту глобалне анархије и равнотеже снага.

Реалистичка традиција почива на неколико фундаменталних претпоставки. Прва се односи на државоцентричност: нације-државе се сматрају главним актерима у међународним односима, док је моћ других ентитета, попут појединаца или међународних организација, ограничена. Друга претпоставка тиче се националног интереса: у нестабилним и непредвидивим временима, државе настоје да делују јединствено, усмерене ка заштити соп-

ствених интереса. Трећа је усредсређена на рационалност доносилаца одлука, који теже максимализацији добити у оквиру задатих услова, што подупиरे схватање о себичности као суштинском мотиву деловања. Сви политички актери, без обзира на идеолошку или страначку припадност, препознају значај националних интереса и управљају државним пословима у складу са императивом очувања опстанка у хаотичном међународном окружењу. Четврта претпоставка тиче се природе светског поретка – анархије, односно одсуства централног међународног ауторитета. Пета, уско повезана с претходном, подразумева принцип самопомоћи – у анархичном свету државе могу рачунати само на сопствене капацитете (Antunes & Camisão, 2017: 15-16).

У складу с наведеним претпоставкама класичног реализма, неореализам задржава основну логичку структуру, али уноси кључну промену у објашњењу државног понашања. Кенет Волц (Kenneth Waltz) је 1979. године, у својој капиталној студији *Теорија међународне политике* (*Theory of International Politics*), предложио нови аналитички модел који одступа од фокуса на себичну људску природу и унутрашње карактеристике доносилаца одлука, карактеристичних за класични реализам, и уместо тога, у први план поставља структуру међународног система као примарни фактор који обликује понашање држава (Waltz, 1979: 60-79).

Док класични реализам нагласак ставља на рационалност и себичност политичких лидера унутар анархичног система, Волц задржава ту полазну основу, али централну улогу придаје структури самог система, односно подели моћи међу државама (поларитет). У неореалистичкој перспективи, све државе делују у условима анархије, али се њихово понашање не тумачи првенствено унутрашњим мотивима, већ пре свега њиховим положајем у међународној хијерархији моћи и функционалним карактеристикама тог положаја (Antunes & Camisão, 2017: 16-17). Волц закључује да су државе, које делују у складу са принципом самопомоћи, приморане да дефинишу своју спољну политику у складу са својом релативном моћи у односу на друге актере, јер опстанак у анархичном систему зависи од способности да се очува безбедност и обезбеди стабилност (Waltz, 1979: 102-128). Дакле, анархију Волц не сагледава само као одсуство централне власти у међународним односима, већ као суштински структурни елемент система који приморава хетерогене државе да се понашају на сличан начин (Waltz, 2014: 102). Управо то и представља централни увид неореализма, према коме различите државе, у различитим културним и политичким контекстима, делују слично када су изложене истим структурним притисцима (Waltz, 2014: 102).

Будући да неореализам у први план ставља структуралне факторе, Волц не прави предвиђања на нивоу појединачне спољне политике, већ фор-

мулише општу теорију, која објашњава понављајуће обрасце понашања у међународним односима – као што су равнотежа моћи, ограничена сарадња и неизвесност као системски феномени. У том контексту, рат није нужно последица агресивних намера, већ логичан исход системске анархије, несавршене информације и неравномерне расподеле моћи (Waltz, 2014: 120-122).

Узимајући Волцову теорију као оквир, индијска спољна политика према Руској Федерацији од почетка рата у Украјини 2022. године може се разумети као пример понашања средње силе/растуће силе у анархичном систему, који је у фази транзиције ка новој структури – потенцијално мултиполарној. Са позиције неореализма, Индија не делује на основу историјских веза, већ у складу са својом проценом расподеле моћи у систему и захтева за очувањем сопственог интереса, односно стратешке аутономије. Њено одбијање да се прикључи санкцијама Русији, као и паралелно јачање веза са Западом, на пример у оквиру Квадрилатералног безбедносног дијалога, КВАД (Quadrilateral Security Dialogue, QUAD), може се интерпретирати као покушај балансирања у условима флуидне расподеле капацитета и појачане нестабилности (Vignjević, 2021; Bogićević, 2025).

Другим речима, индијска политика у односу на Русију након 2022. није одраз „вишевекторског морала”, већ рационалног прилагођавања структуралним условима који ограничавају понашање актера у систему без централне власти. Индија балансира између више центара моћи, водећи рачуна о томе да очува безбедносну и економску корист, при чему је руска енергија и војна сарадња средство за компензацију могућих притисака са других страна – што је неореалистички препознатљив облик спољне политике у анархији.

СПОЉНА ПОЛИТИКА РЕПУБЛИКЕ ИНДИЈЕ ПРЕМА РУСКОЈ ФЕДЕРАЦИЈИ ДО 2022. ГОДИНЕ: ТЕМЕЉИ КОНТИНУИТЕТА

Индијска спољна политика, посматрана кроз неореалистичку призму, одражава прагматичну тежњу ка националном интересу у анархичном међународном систему. Укореењена у принципима суверенитета, безбедности и балансирања моћи, Индија је кроз историју прилагођавала своју спољну политику променљивим структурама и расподели моћи на глобалном нивоу. Током Хладног рата, Индија је тежила стратешкој аутономији кроз несврстаност, балансирајући између америчког и совјетског блока, како би сачувала независност, а истовремено обезбедила економску и војну подршку. Након Хладног рата, када се појавила униполарност, Индија се прагматично приближила Сједињеним

Државама, како би унапредила технолошке, одбрамбене и економске циљеве, без напуштања традиционалних веза са Русијом или растуће сарадње са Кином.

У нестабилном поретку 21. века, који све више улази у фазу мулти-поларности, индијска спољна политика показује изузетну прилагодљивост. Индија је продубила учешће у различитим међународним форумима, као што су БРИКС, КВАД и Г20, користећи их за јачање свог положаја и утицаја у међународном систему. Ова прилагодљивост одражава неореалистичку логику максимизирања моћи и безбедности усред променљиве расподеле снага на глобалном нивоу. Ово додатно наглашава способност Индије да ефикасно маневрише у флуидном међународном окружењу, уз заштиту националних интереса, што се посебно види кроз односе са Русијом.

Односи између Индије и Русије у периоду од 1991. до 2014. године заснивали су се на пет кључних компоненти: политици, одбрани, цивилној нуклеарној енергији, борби против тероризма и истраживању свемира⁵ (Kortunov et al., 2017; Likhachev, 2018; Korybko & Morozov, 2020; Doraiswamy, 2023). Ове области представљале су основу билатералне сарадње, прилагођавајући се савременим изазовима. Ипак, војна сарадња, у том контексту, постала је један од главних стубова партнерства, а Индија је деценијама касније задржала статус једног од највећих увозника совјетске, а касније руске, војне опреме (Likhachev, 2018). Након индијско-пакистанског рата 1965. године, Индија се стратешки приближила Совјетском Савезу, и у том контексту је 1971. године потписан и индијско-совјетски споразум о миру, пријатељству и сарадњи (Jain, 2003: 371).⁶ Делимично је до тога дошло због све веће зависности од совјетског наоружања, у условима када су САД подржавале Пакистан (Jain, 2003: 376). Та зависност у великој мери објашњава и индијску амбивалентност према совјетској интервенцији у Авганистану 1979. године, што је изазвало критике са Запада и додатно учврстило безбедносну оријентацију Њу Делхија ка Москви (Jain, 2003: 377).

Након распада Совјетског Савеза 1991. године, спољна политика Индије према Русији прошла је кроз значајну трансформацију, задржавајући

⁵ Совјетски Савез је помагао Индији у успостављању тешких индустрија, и чак је омогућио путовање космонаута Ракеша Шарме (Rakesh Sharma) у свемир, као део совјетског „Интер-космос“ програма. (Doraiswamy, 2023: 199).

⁶ Током председничког мандата Бориса Јељцина (Boris Yeltsin), 1991. године је потписан *Уговор о пријатељству и сарадњи*, који је означио нову динамику у односима између Русије и Индије, будући да су односи између две земље постали све интензивнији. За разлику од споразума из 1971. године, он није укључивао клаузулу о безбедности, јер Русија није желела да се упушта у сложеност јужноазијске политике, која је карактерисана историјским непријатељством између Индије и Пакистана (Jain, 2003: 375-379).

своју стратешку димензију, обликовану под утицајем глобалних промена и прилагођавајући се националним интересима. Упркос повременим политичким неслагањима – нарочито по питањима Авганистана, Пакистана и Крима – партнерство је очувано путем редовних високих политичких контаката и институционализованих облика сарадње⁷ (Joshi, 2007:195). У овом периоду отпочео је и процес глобалне транзиције ка повећаној економској међузависности и регионализацији. Упркос редефинисању индијско-руских билатералних односа, економски односи нису у потпуности пратили динамику сарадње у сфери безбедности и одбране (Joshi & Sharma, 2017: 46). Историјски посматрано, темељи економске сарадње постављени су у совјетском периоду, када је Индија, иако демократска, економски следила модел планске привреде (Jain, 2003: 377). Совјетска подршка била је од пресудне важности за индустријализацију Индије, посебно у време када су западне силе испољавале резервисаност према индијском социјалистичком усмерењу (Jain, 2003: 377). Почетком 2000-их, обим билатералне трговине био је релативно скроман, али је касније бележен значајан раст: са 1,4 милијарди долара у 2002. години, на приближно 10 милијарди долара у 2014. години (Embassy of India, n.d.; Manhas, 2020: 137-138). Извоз Индије у Русију 2014. године износио је 3,1 милијарду долара, док је увоз из Русије у Индију достигао 6,2 милијарде долара (Consulate General of India, 2016). Извозни артикли из Индије обухватили су фармацеутске производе, електронску опрему, машине, текстил и прехранбене производе, док је Русија извозила драго камење, ђубрива, нафту и челик (Kortunov et al., 2017: 17). Отпочињање дискусије о могућем Споразуму о слободној трговини⁸ између Индије и Евроазијске економске уније (Eurasian Economic Union, EAEU)⁹, представљало је важан корак у унапређењу економ-

⁷ Већ са доласком Путина на место председника, ствари се мењају. Године 2000. председник Русије, Владимир Путин (Vladimir Putin), потписао је *Декларацију о стратешком партнерству између Индије и Русије* током своје посете Индији. Ова декларација је 2010. године подигнута на ниво *Посебног и пријатељског стратешког партнерства*, током посете тадашњег председника Русије, Дмитрија Медведева, Индији. Највиши механизам дијалога између две земље чине годишњи самити између индијског премијера и руског председника. Формирана су два међувладина комитета у оквиру Индијско-руске међувладине комисије (India-Russia Inter-Governmental Commission on Trade, IRIGC): 1) један за надзор војно-техничке сарадње; 2) други за надзор трговинске, економске, научне, техничке и културне сарадње (Doraiswamy, 2023: 199-200).

⁸ Према неким прогнозама, Индија и Евроазијска економска унија (EAEU), коју предводи Русија, могле би 2025. године да потпишу Споразум о слободној трговини (ССТ).

⁹ Треба нагласити да је Индија 2014. године истовремено водила преговоре о ССТ са Белорусијом, Казахстаном и Русијом. Евроазијска економска унија је основана 1. јануара 2015. године од стране Белорусије, Казахстана и Русије. Јерменија и Киргистан су се касније придружили (Wolczuk, Dragneva & Wallace, 2022).

ске сарадње (Kortunov et al., 2017: 25). И док за Русију споразум са Индијом значи јачање утицаја ЕАЕУ, посебно у земљама Глобалног југа, за Индију потенцијална сарадња са ЕАЕУ могла би изазвати негативан одјек код западних партнера, посебно САД (Castillo, 2025). Према анализама, Споразум о слободној трговини између Индије и ЕАЕУ имао би умерено позитивне економске ефекте за обе стране. Тренутни нивои трговине су релативно ниски, при чему ЕАЕУ чини око 1,2 процента индијског увоза и 1,4 процента њеног извоза, али билатерална трговина константно расте. Резултати симулације Института MIWI (Институт за интеграцију тржишта и економску политику, Institute for Market Integration and Economic Policy) указују да би уклањање увозних тарифа могло повећати извоз Индије у ЕАЕУ за око 43 процента (око милијарду долара), а извоз ЕАЕУ у Индију за отприлике 59 процената (око 4,6 милијарди долара), што доводи до пројекција о малом повећању БДП-а Индије од око 0,03 процента. Индија би имала користи углавном у фармацеутској и хемијској индустрији, док би ЕАЕУ стекао лакши приступ сировинама, нафти, ђубривима и металима. Међутим, логистичка ограничења и дугачке транспортне руте због величине територије ограничавају потенцијални обим ширења трговине. Студија MIWI закључује да би максимизација економских користи била постигнута када би споразум, уз смањење царина, обухватио и услуге, инвестиције и побољшање инфраструктуре (Kofner, 2020).

Енергетска сарадња представља важан аспект индијско-руских стратешких односа. У светлу новог геополитичког значаја Евроазије – као региона богатог енергентима и зоне стратешке конкуренције између „Запада” и руско-кинеског савеза – Индија је настојала да диверсификује изворе снабдевања и ојача енергетску безбедност кроз сарадњу са Русијом (Joshi, 2007: 195). Инвестиције у пројекте попут Сахалина-1, формирање студијских група за нафтоводе, као и сарадња у области експлоатације гаса и нафте указују на висок стратешки приоритет (Kortunov et al., 2017: 22). Посебно значајан је био сектор цивилне нуклеарне енергије – од потписивања споразума 2008. године, до изградње нуклеарне електране Куданкулам (Kortunov et al., 2017: 21). Упркос унутрашњим законским ограничењима у Индији и западним притисцима, Русија је остала доследан и поуздан партнер, подржавши Индију чак и након нуклеарних тестова 1998. године (Jain, 2003: 391). Сарадња је обухватала пренос технологија, изградњу нових нуклеарних капацитета и стратешко планирање у области нуклеарне енергије за примену у цивилном сектору (Jain, 2003: 391).

Заједничко промишљање о мултиполарности представља један од темељних аспеката партнерства. Индија је већ 1997. године подржала договор Пекинга и Москве о формирању новог мултиполарног светског поретка, што

је указивало на њену жељу за уравнотеженом и стабилном архитектуром међународних односа (Joshi, 2007: 205). Азијска турнеја председника Путина (Vladimir Putin) 2002. године – са посетама Кини и Индији – послужила је као подлога за развој трилатералног дијалога (Русија-Индија- Кина, РИК) на маргинама Уједињених нација и Г20 самита држава у развоју 2003. године¹⁰, који је био увод за касније креирање БРИКС-а (Kortunov et al., 2017: 9). Ипак, Нирмала Џоши (Nirmala Joshi) упозорава да је прекомерно ослањање на мултилатерализам донекле разводнило регионални контекст односа, нарочито у фазама када ни Индија ни Русија нису биле пуноправне чланице релевантних регионалних организација (Joshi, 2007: 207).

Поред издвојених области сарадње, са проширивањем и продубљивањем концепта безбедности у постхладноратовској ери, појавили су се нови „нетрадиционални” изазови, ризици и претње, попут религијског екстремизма, тероризма и сепаратизма. Они су постали пресудни фактори у обликовању безбедносне политике обе државе и подстакли су сарадњу у оквиру регионалних мултилатералних структура, попут Шангајске организације за сарадњу¹¹, званично основане 2001. године (Joshi & Sharma, 2017: 19). Нетрадиционалне претње, посебно у регионима као што су Џаму, Кашмир и Чеченија, угрожавале су територијални интегритет и стабилност обе државе (Joshi & Sharma, 2017: 42).

Поред тога, сарадња Индије и Русије интензивирана је у оквиру међународних владиних организација и мултилатералних форума, као што су Уједињене нације, БРИКС и Г20. Русија, као стална чланица Савета безбедности, подржава индијски захтев за добијањем сталног места у том телу. У том смислу, „јасно је да СБ УН не осликава реално стање моћи на светској сцени” (Mišev & Bošković, 2022: 128), будући да Индија, иако представља једну од водећих светских војних и економских сила, поседује нуклеарно оружје од 1974. године и убраја се међу десет најмоћнијих армија света, и даље остаје изузета из сталног чланства (Mišev & Bošković, 2022: 128).

Од 2010. године Индија и Русија постају „стратешки партнери”. Наиме, тадашњи руски председник Дмитриј Медведев прогласио је Индију „привилегованим стратешким партнером”, а 2013. године је уследила значајна посета индијског премијера Манмохана Синга (Manmohan Singh) Русији. У заједничкој изјави наглашен је интегритет обе нације и традиција

¹⁰ Г20 самит држава у развоју треба разликовати од Г20 самита развијених држава. Самит Г20 држава у развоју одржан је 2003. године, када су министри спољних послова Бразила, Индије и Јужне Африке потписали Бразилску декларацију. У њој су критиковали протекционистичке тенденције главних трговинских партнера и нагласили потребу за либерализацијом трговине.

¹¹ Индија је имала статус посматрача у ШОС-у све до 2017. године.

руско-индијског пријатељства, као и разумевање Русије за индијске тежње ка ближим односима са Западом. Годину дана касније, током гласања у Генералној скупштини УН 2014. године, Индија је подржала руску резолуцију против величања нацизма, што је потврдило сличност њихових ставова у вези са историјском интерпретацијом и глобалном безбедношћу (Joshi & Sharma, 2017: 38; Lalwani & Sagerstrom, 2024: 161).

Период од 1991. до 2014. године обележен је еволуцијом индијско-руских односа – од иницијалног пада узајамног разумевања до стабилизације и изградње трајног, продуктивног партнерства. Б. М. Џејн (В. М. Jain) описује ове односе као кретање „од наглог опадања разумевања средином 1990-их година до узајамно 'продуктивног' и 'трајног' партнерства између Њу Делхија и Москве током Путинове администрације” (2003). Од 2014. године, доласком Нарендре Модија на чело индијске извршне власти, спољна политика земље добија нову димензију, обележену прагматизмом, стратешком аутономијом и појачаним глобалним ангажманом.

Модијева администрација интензивирала је сарадњу са великим силама – САД, Русијом и Кином – као и са блискоисточним државама, укључујући Израел. Посебна пажња посвећена је мултилатералним форматима, као што су БРИКС и ШОС, у оквиру којих Индија афирмише свој положај представника Глобалног југа. Од 2017. године, чланство у ШОС-у добија на значају као платформа за регионално повезивање, док се стратегија приближавања Централној Азији реализује уз подршку Русије, као кључног партнера у евроазијском простору (Joshi, 2007: 206; Usha, 2018: 17).

Посебно од 2014. године, када је Запад увео санкције Русији, Москва је интензивирала политику „окретања ка Истоку”, настојећи да диверсификује своје partnere и смањи економску зависност од Запада. У том контексту, односи са Индијом добили су нови значај, као део шире стратегије развијања алтернатива западним тржиштима и институцијама. Истовремено, Модијева администрација је јачала сарадњу са САД и другим азијским силама, док се Русија, у условима продубљене конфронтације са Западом, све више ослањала на Кину као кључног партнера. Иако су политички односи остали стабилни, уз редовне самите и министарске састанке, економска сарадња није бележила значајнији раст.

Важнији моментум у овом периоду представља неформални самит у Сочију 2018. године, који је представљао покушај обостране консолидације поверења у условима паралелних приближавања – Индије ка САД, а Русије Кини и Пакистану. Упркос потенцијалним трвењима, обе стране су показале спремност да прошире сарадњу на нове области, унапредивши односе у „посебно привилеговано стратешко партнерство”, а индијска спољна политика

стратешке аутономије омогућила је уравнотежен однос са различитим глобалним актерима, што је било од посебног значаја у условима нестабилног међународног поретка. Такође, Русија је у том периоду понудила Индији и сарадњу у развоју Арктика и Далеког истока, као и учешће у инфраструктурним пројектима, попут транспортног коридора Владивосток-Ченај. Посета премијера Модија Источном економском форуму (Eastern Economic Forum, EEF) 2019. године потврдила је стратешко интересовање Индије за евроазијску интеграцију (Godbole, 2018; Kapoor, 2019: 2-10; Korybko & Morozov, 2020: 97-99; Tolvaišis, 2021: 20). Такође, важна иницијатива је Међународни транспортни коридор север-југ (The International North-South Transport Corridor - INSTC), који представља руту која има за циљ да повеже Јужну Азију, посебно Индију, са Русијом и Северном Европом, преко Ирана, Каспијског мора и Кавказа. Иницијативни споразуми између Индије, Ирана и Русије датирају из раних 2000-их година, а сврха иницијативе је била смањење времена и трошкова превоза робе у поређењу са традиционалним морским путем преко Суецког канала, пружајући тако алтернативну руту за транспорт робе преко континента. Трговина између Индије и Русије преко коридора је нагло порасла и коридор је помогао у смањењу трошкова транспорта за више од 50%, а обим трговине дуж руте повећан је за 70% у последњих 5 година. Билатерална трговина између Индије и Русије достигла је око 66 милијарди америчких долара у 2024. години, при чему је коридор одиграо значајну улогу у омогућавању овог раста (MEA Government of India, 2017; Kundu, 2024).

Период од 2019. до 2021. године обележен је глобалним изазовима – пандемијом COVID-19, економским поремећајима и геополитичким напетостима. Индија је у тим условима одржала стабилне односе са кључним партнерима. Сарадња са Израелом добија на интензитету у сферама одбране и технологије, док се односи са Ираном одвијају у оквиру стратешког пројекта луке Чабахар.¹² Ипак, будући да се америчка администрација под председником Доналдом Трампом (Donald Trump) повукла из нуклеарног споразума с Ираном, што је довело до ескалације напетости у региону; Модијев приступ спољној политици се променио, јер је Индија морала да балансира између својих интереса у Ирану и притисака САД, као и регионалних ривалстава. Тако Индија смањује увоз нафте из Ирана, отварајући простор за продубљивање енергетских веза са Русијом и заливским државама (Sarwar, 2020: 51-62; Blarel, 2022: 90).

¹² Један од кључних аспеката спољне политике премијера Нарендре Модија јесте стратешко приближавање заливским државама, које играју пресудну улогу у енергетској безбедности Индије. Моди је имплементирао стратегију познату као „Политика погледа ка Западу“ (Look West Policy), усмерену ка јачању односа са земљама Залива, укључујући Саудијску Арабију (Sarwar, 2020).

Војнотехничка сарадња и даље остаје кључни ослонац односа, и у периоду од 2014. до 2022. године Индија остаје веома зависна од Русије у овом контексту. Она наставља да купује руску војну опрему, укључујући системе С-400, подморнице, носаче авиона и авионе Сухој, што указује на континуитет у зависности од руске војне индустрије. *Декларација из Санкт Петербурга* из 2017. године поставила је оквир за сарадњу у областима енергетике, одбране, високих технологија и културе. Посебан значај има договор о коришћењу националних валута у билатералној трговини, као и ангажман у заједничким пројектима у трећим земљама (*Saint-Petersburg Declaration*, 2017; Johnson, 2017; Pubby, 2018; Raghuvanshi, 2019).

Закључно, у постхладноратовском периоду односи између Индије и Русије еволуирали су од реструктурисања до консолидованог стратешког партнерства, заснованог на политичкој координацији, војној сарадњи и заједничком одговору на нове безбедносне изазове. Трајни интереси, заједничке геополитичке визије и одсуство директних конфликта подстакли су стабилност и отворили простор за даље унапређење сарадње у областима економије, енергетике и високих технологија. Иако односи остају чврсти, изазови као што су економска неравнотежа, конкуренција других партнера и међусобне стратешке дилеме, указују да ће будућа сарадња зависити од способности обе стране да се прилагоде новој глобалној реалности. Заједнички интерес за очување мултиполарног светског поретка мотивише обе државе да траже нове формате и садржаје партнерства у убрзано променљивом међународном окружењу.

ОДГОВОР ИНДИЈЕ НА РАТ У УКРАЈИНИ

Рат у Украјини, започет руском специјалном операцијом 24. фебруара 2022. године, представља прекретницу у савременим међународним односима и геополитици, са дубоким последицама по односе између великих сила. У овом контексту, спољна политика Републике Индије према Русији и њен одговор на украјинску кризу представљају комплексно и вишеслојно питање које се мора анализирати у светлу индијске неутралности, стратешке аутономије, стратегије балансирања између глобалних актера, као и краткорочних и дугорочних последица по билатералне односе са Москвом.

Индија је усвојила изразито неутралан став који одражава континуитет њене спољнополитичке оријентације засноване на историјској традицији ослањања на принципе несврставања и суздржаности у међународним конфликтима, посебно када су у питању сукоби између великих сила. У светлу

све већих тензија између САД и НР Кине у Индо-Пацифику, овај приступ постаје све изазовнији. Док се САД ослањају на Индију као на кључног партнера у оквиру КВАД-а, Индија остаје опрезна у пуној посвећености овом оквиру, настојећи да избегне директну конфронтацију са Кином. Истовремено, њена улога у БРИКС-у, где сарађује и са Русијом и са Кином, представља платформу за очување стратешке равнотеже. Иако се чини да Индија све теже одржава традиционалну „стратешку аутономију”, она и даље располаже потенцијалом да делује као посредник између великих сила у случају ширег конфликта у Индо-Пацифику, што јој потенцијално отвара простор за дипломатску иницијативу у мултиполарном поретку (Donald, 2024).

У том контексту, важно је истаћи да је у јулу 2024. године премијер Нарендра Моди посетио Москву први пут од почетка рата у Украјини. Том приликом су лидери потврдили девет кључних области за ближу сарадњу, укључујући нуклеарну енергију и медицину, са циљем повећања билатералне трговине на 100 милијарди долара до 2030. године. Разговори су се водили у сенци геополитичких тензија, али су истакли значај одржавања „посебног стратешког партнерства” између две земље (Prime Minister's Office, 2024). Гдину дана касније, у мају 2025, Путин и Моди су у телефонском разговору нагласили да односи имају „стратешку природу посебног привилегованог партнерства” и да се динамично развијају упркос спољним притисцима. У истом периоду потписан је и нови споразум о војној сарадњи, који предвиђа јачање заједничке производње војне опреме и проширење стратешке безбедносне сарадње (President of Russia, 2025).

Дакле, спољна политика Индије током периода од 2022. до 2025. године карактерише се избегавањем директног сврставања, инсистирањем на мирном решавању конфликта и очувањем кључних стратешких интереса – пре свега у домену одбране, енергетике и геополитичког позиционирања у односу на Русију, САД и НРК. То се осликава у чињеници да, иако је Индија изражавала забринутост због хуманитарне кризе и позивала на дијалог као средство решавања конфликта, она се уздржавала од отворене осуде Русије. Такође, ово се огледа и у вишеструким уздржаностима приликом гласања у Савету безбедности УН, Генералној скупштини и Савету за људска права УН (United Nations Human Rights Council, UNHRC), где су усвајане резолуције којима се осуђује руска агресија. Оваква позиција Индије проистиче из више фактора. Прво, постоји геополитички страх да би јавно супротстављање Русији подстакло јаче зближавање Москве и Пекинга – сценарио који би додатно угрозио индијске интересе на северним границама. Друго, одбрамбени сектор Индије у великој мери зависи од руске војне технологије: око 70–85% наоружања индијских оружаних снага потиче из Русије, с тим што је у ваздухопловству тај

удео чак 70%, у морнарици 40%, а у копненој војсци преко 90%. Треће, дубоко укоренењено историјско партнерство са Совјетским Савезом, засновано на међусобном поверењу током Хладног рата, обликовало је институционалну културу индијске дипломатије, која ни у модерним околностима није склона осуди Москве. Индија није осудила СССР ни током инвазије на Авганистан 1979. године, што се сматра преседаном који је наговестио сличан одговор на руску специјалну операцију у Украјини. Четврти разлог лежи у индијском уверењу да је Русија једина сила која може релативно балансирати глобални утицај САД, што се у индијској стратешкој култури перципира као кључни чинилац спречавања америчке хегемоније. Пети, економски аспект, односи се на растућу енергетску зависност Индије од руског извоза. Више од 80% индијских потреба за нафтом задовољава се увозом, при чему је Русија после 2022. године постала највећи добављач нафте Индији по повољним условима, посебно након западних санкција Русији. Имајући у виду све наведено, Индија је од 2022. до 2025. године доследно спроводила политику стратешке неутралности – осуђујући рат као феномен, али не и његовог конкретног покретача (Tellis, 2022; Ganguly, 2024: 55-69).

Док САД од почетка сукоба пружају снажну војну, економску и дипломатску подршку Украјини, Индија спроводи политику минималног ангажмана, фокусирајући се на очување односа са Русијом. Овај раскорак проистиче из различитих стратешких перцепција: за САД, рат у Украјини је арена за ограничавање руског утицаја и учвршћивање НАТО савезништва, док Индија у том сукобу препознаје ризик по сопствену енергетску безбедност, геополитички положај и војну самодовољност. Историјски, САД и Индија имају сложену историју међусобног неповерења, продубљену током Хладног рата. На пример, 1971. године, током индијске интервенције у Источном Пакистану, САД су оштро осудиле Делхи и затражиле санкције у Савету безбедности УН – предлог који је СССР блокирао, чиме је учврстио статус поузданог индијског савезника. Наслеђе овог односа у великој мери је утицало на индијску одбојност према прихватању западног наратива о украјинском конфликту. Иако постоји простор за стратешко партнерство Индије и САД – нарочито у контексту заједничког супротстављања кинеском утицају – рат у Украјини није био тачка приближавања. Напротив, он је открио постојеће разлике у приоритетима: Индија је инсистирала на економској прагматичности и регионалној стабилности, док су САД акценат ставиле на вредносни интервенционизам и подршку Украјини као симболу борбе за демократију (Tellis, 2022; Ganguly, 2024: 55-69).

Иако НР Кина формално задржава неутралну позицију по питању украјинског рата, у пракси је често пружала подршку Русији, што је додатно

компликовало индијску спољнополитичку оријентацију. Индија се нашла у осетљивој позицији између два стратешка актера – Русије и Кине – са којима има различите типове односа. С једне стране, Индија одржава дубоке војно-економске везе са Русијом; с друге, суочава се с геополитичким ривалством и територијалним споровима са Пекингом. Индо-кинески односи, већ оптерећени конфликтима у подручју Хималаја и надметањем у Индо-Пацифику, додатно су осетљиви у условима глобалног преобликовања савезништва. Ако би Русија, због санкција и међународне изолације, била принуђена на дубљу интеграцију са Кином, то би значајно утицало на стратешку позицију Индије. Отуда, индијска политика у периоду 2022-2025. карактерише се максималним опрезом и активним дипломатским напорима да се задржи аутономија у односу и према Москви и према Пекингу. Истовремено, ни Индија ни Кина нису показале спремност да се директно ангажују у украјинском конфликту, већ су настојале да одрже стабилност сопствених региона и сачувају сопствене економске интересе (Tellis, 2022; Ganguly, 2024: 55-69).

У краткорочном смислу, политика Индије према рату у Украјини омогућила је очување чврстих билатералних веза са Русијом. Војна сарадња је настављена, а економска сарадња – нарочито у области енергената – чак је интензивирана. Индија је користила повољне услове за увоз руске нафте, чиме је делимично амортизовала ефекте глобалне енергетске кризе. Међутим, дугорочни изазови су знатно сложенији. Уколико се руска изолација продуби, или ако Москва буде принуђена да још ближе сарађује са Кином, Индија ће бити принуђена на редефинисање својих приоритета. Смањење поверења, пад способности Русије да снабдева Индију високотехнолошком војном опремом, или структурне промене у енергетском тржишту, могу натерати Индију да интензивира сарадњу са другим партнерима, пре свега САД и Израелом¹³. Дугорочно гледано, рат у Украјини представља тест за способност Индије да очува спољнополитичку аутономију у мултиполарном свету. Њена позиција биће одржива само ако успе да усклади интересе без угрожавања стратешке равнотеже коју већ деценијама настоји да гради.

¹³ Пад способности Русије да снабдева Индију високотехнолошком војном опремом узрокован је западним санкцијама, које ограничавају приступ Русије напредним технологијама и компонентама. Економски пад проузрокован њима умањује капацитет руске војне индустрије, што доводи и до преусмеравања ресурса на ратне потребе (нарочито након сукоба у Украјини), као и смањених могућности трговинске и финансијске сарадње, због изолације из глобалних трговинских и финансијских система. Додатно, ту су конкуренција других добављача оружја Индији (попут САД и Израела) и растућа домаћа производња у Индији.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Спољна политика Републике Индије према Руској Федерацији у периоду од 2022. до 2025. године представља израз стратешке адаптације у условима дубоке глобалне транзиције. Иако је уочљив континуитет у политичким, безбедносним и енергетским везама са Москвом, индијски одговор на рат у Украјини открива све већи степен прагматичности, мултивекторског позиционирања и проактивног балансирања између водећих глобалних сила. У том смислу, индијска дипломатија не одступа од своје традиционалне политике несврставања, већ је трансформише у функционалан инструмент стратегијске аутономије.

У складу са неореалистичким приступом, индијска спољна политика се обликује не толико у складу са вредносним или историјским детерминантама, већ пре свега као реакција на променљиву расподелу моћи у међународном систему. Одлука да се не придружи санкцијама Запада према Русији, као и интензивирање билатералне енергетске и економске сарадње са Москвом, представљају рационалан избор заснован на процени сопствених националних интереса, а не акт идеолошке солидарности.

Истовремено, Индија је интензивирала односе са западним партнерима и регионалним актерима, као што су САД, Израел и државе Залива, настојећи да очува стратешку равнотежу у нестабилном и мултиполарном светском поретку. Оваква двострука оријентација указује на прелазак са класичног концепта несврставања ка динамичнијем моделу балансирања и дипломатског маневрисања, у којем се уместо „блоковског дистанцирања” истиче флексибилна сарадња са свим кључним актерима.

Истраживање је показало да индијска политика према Русији не може бити једнострано категоризована ни као континуитет, ни преображај, већ као сложена синтеза оба процеса. Континуитет се одражава у институционализованим и безбедносним везама, док се преображај огледа у еволуцији дипломатског дискурса, приоритетима и инструментима деловања.

Сходно томе, пример Индије у контексту рата у Украјини представља парадигматичан модел понашања средњих и растућих сила у постхегемонистичком међународном систему држава које теже максимализацији националног интереса, при томе не везујући се трајно ни за један глобални пол. Овакав приступ, мада сложен и често критикован, омогућава Индији да очува своју дипломатску флексибилност, економску стабилност и безбедносну самодовољност у време глобалних турбуленција.

*Milica Šljivančanin*¹

CONTINUITY OR TRANSFORMATION — INDIAN FOREIGN POLICY TOWARDS THE RUSSIAN FEDERATION IN THE CONTEXT OF THE WAR IN UKRAINE FROM 2022 TO THE PRESENT²

Abstract

This research aims to examine the continuity and transformations in the foreign policy approach of the Republic of India towards the Russian Federation, within the context of the war in Ukraine from 2022 to the present. The fundamental assumption of the paper is that India retains its long-standing strategic autonomy, while adapting its practical implementation to evolving geopolitical conditions. The research relies on qualitative methods, including content analysis of official documents, public statements of government officials and secondary sources (such as academic collections and scholarly articles), as well as comparative analysis of India's foreign policy patterns in its relations with Russia, the United States, and the People's Republic of China. The findings indicate that India continues to adhere to its non-alignment policy, yet has adopted a more pragmatic approach aimed at preserving its economic and energy interests. The research contributes to a deeper understanding of India's evolving position within the emerging multipolar international order, emphasizing Russia's ongoing relevance as a strategic partner in the new global context. The conclusion highlights that this is a complex process of adaptation, where continuity and transformation are not mutually exclusive but rather intertwined.

Key words: *India, foreign policy, Russia, war in Ukraine, balancing of power*

¹ Faculty of Political Science, University of Belgrade, Belgrade, Republic of Serbia, sljivancaninvmilica@gmail.com.

² The paper was created as part of research for the purposes of writing the master's thesis "Policy of the Republic of India towards the Russian Federation during the term of Narendra Modi 2014–2024", and partially covers two of its chapters.

INTRODUCTION

Since the formal establishment of diplomatic relations in 1947, bilateral relations between the Republic of India and the then Union of Soviet Socialist Republics (USSR), and later the Russian Federation, have gone through several stages, conditioned by dynamic changes in the world order. Although in certain periods there were predictions of potential stagnation, or even a reassessment of the “depth” of these relations, the historical dimension of cooperation, as well as mutual interests, have led to the fact that the Indian-Russian partnership has not only been maintained, but in certain areas has also significantly deepened. In this sense, the relations between these two countries represent one of the more stable and consistent examples of strategic cooperation in contemporary international relations.

The first stage of Indo-Russian relations, from 1947 to 1991, was marked by a transition from a “cold” relationship to a strategic partnership characterized by economic, military, and political cooperation, especially after 1971 and the signing of the Treaty of Friendship. Soviet support for India in key disputes and industrial development, as well as India’s reluctance to publicly condemn the Soviet intervention in Afghanistan, formed the foundation of this alliance. It is important to keep in mind that the above periodization encompasses a historical period marked by significant global tensions as part of the Cold War, and accordingly, this part of the 20th century was not homogeneous, neither at the global nor at the regional levels of analysis, but rather extremely dynamic. For this reason, various periodizations appear in the literature, especially for the period up to 1991 in relations between India and Russia (i.e. the USSR) ³. However, due to the scope and purpose of this paper, a division into stages has been established, in which the first covers the period from 1947, i.e. from the acquisition of India's independence, to the collapse of the USSR. This period represents a clear and rounded historical entity in which the fundamental matrix of Indian foreign policy was created: the policy of non-alignment, strategic autonomy and balancing between opposing blocs in the bipolar system. It is in this context that India laid the foundations of its foreign policy culture and approach to international relations, which is of essential importance for understanding its later evolution, which is why this period will be viewed as a single stage in relations.

After the collapse of the USSR in 1991, the next (second) stage was entered, marked by the need for readaptation in the conditions of the newly estab-

³ See: Lunev, S. 2017. Soviet-Indian Relations (1955-1971): The Birth of a Friendship. *MGIMO Review of International Relations*. 2. 24-51. 10.24833/2071-8160-2017-2-53-24-51.

lished unimultipolar ⁴ order; however, economic crises and changes in priorities weakened Indian-Russian relations. Only since 2000, with the signing of *the Declaration on Strategic Partnership*, relations have gained new momentum with regular summits and institutionalized dialogue, and expanded to key areas of cooperation, such as defense, energy, science and technology, and culture (Manhas, 2020). The period from 2000 to 2014 represents the third phase in the development of Indian-Russian relations.

Since 2014, with the arrival of Narendra Modi as Prime Minister, India-Russia relations have entered a fourth phase, marked by the establishment of a strategic partnership in the true sense of the word. Moscow has called India an “unconditional strategic partner,” and the relations have been based on mutual trust and long-term interests. India has avoided condemning Russia in the United Nations Security Council, supported cooperation within the BRICS, the Shanghai Cooperation Organization (SCO) and other diplomatic initiatives, and deepened economic and defense ties. Modi's foreign policy, between 2014 and 2022, was focused on multipolarity, avoiding bloc divisions and balancing between great powers such as Russia, the United States of America (USA) and the People's Republic of China (PRC), but also maintaining a leading position in the region (Chakravarthy, 2018).

With the Russian special operation in Ukraine, which began in February 2022, Indian-Russian relations entered the fifth phase. Namely, this event represented a multiple test for the previous forms of cooperation and the value foundations of relations between India and Russia. While most Western countries unequivocally condemned the Russian military operation in Ukraine and imposed sanctions on Moscow, India took a position in which principled neutrality, strategic autonomy and the priority of preserving its own national interests are intertwined. Therefore, caution and pragmatism are at play. India maintains neutrality in relation to the war in Ukraine, does not condemn Russia and significantly increases imports of Russian oil, thus indirectly helping the Russian economy. Although defense cooperation has weakened, trade has become asymmetrical in favor of Russia. Modi's visit to Moscow in 2024 marked an attempt to restore political dialogue and cooperation, but differences remained regarding geopolitical priorities and relations with China and the political West (Zakharov, 2025: 15-18).

⁴ The term unimultipolarity was first introduced by Samuel P. Huntington in 1999, in order to denote a specific configuration of the post-Cold War world order — a world in which there is one superpower, the United States of America (USA), but with it several other great powers (such as Russia, China, India, Germany), which are not equal to the hegemon, but have sufficient capacity to influence regional and partly global processes. Unimultipolarity thus denotes a hybrid order: neither pure unipolarity nor full multipolarity, but a mixed form in which the supremacy of the USA is intertwined with the presence and ambitions of other powerful states (Huntington, 1999).

It is precisely this foreign policy approach of India that has led to numerous analyses and debates – whether India's foreign policy reflects a consistent continuity, based on long-term interests and historical ties, or a transformation towards a pragmatic multivector positioning in the emerging multipolar world order. Starting from the aforementioned dilemma, the aim of this paper is to analyze and describe the changes and continuities in India's foreign policy approach to the Russian Federation in the context of the war in Ukraine. The paper seeks to examine how the broader global environment, India's foreign policy doctrines and key sectors of bilateral cooperation have influenced the shaping of India's foreign policy, as well as to assess whether the current position represents a consistent continuation of the previous foreign policy, or a substantial transformation towards the aforementioned pragmatism.

The structure of the paper includes several sections. After an introductory section and a methodological explanation of the research approach, a theoretical framework based on the neorealist paradigm is presented. The central part of the paper presents a historical overview of Indian-Russian relations, as well as an analysis of India's foreign policy response to the war in Ukraine. The final part of the paper analyzes the character of current politics in relations between India and Russia through the prism of understanding continuity and transformation.

OVERVIEW OF THE APPLIED RESEARCH METHODOLOGY

This chapter was written with reference to a scientific paper in the field of political science methodology (Arežina, 2021: 274) and a monograph in the field of scientific research in general (Vuković & Štrbac, 2019: 45), which enabled a consistent grounding in relevant methodological frameworks. The research was conducted within the scientific discipline of international relations, more precisely the subdiscipline of foreign policy, which deals with the behavior of specific states, in this case the Republic of India, towards the Russian Federation, in the period since the beginning of the Russian intervention in Ukraine in February 2022 (Waltz, 1979: 21; Antunes & Camisã, 2017:16). The subject of the research includes the analysis of the development and dynamics of Indian-Russian relations in the context of changing international circumstances and the constitution of a multipolar world order. The research problem of the paper is based on the research dilemma of whether India's current foreign policy represents a continuity of the previous strategy of cooperation with the Russian Federation or indicates a transformation towards a pragmatic multivector positioning in the international system (Joshi & Sharma, 2017: 38).

Accordingly, the subject of this paper is an analysis of the foreign policy approach of the Republic of India towards the Russian Federation in the context of the armed conflict in Ukraine, which began in February 2022. The research includes an examination of key aspects of bilateral relations – political, economic and defense – while examining the way in which India has responded to changes in the world order. In terms of time, the paper is limited to the period from February 2022 to May 2025, covering the phased evolution of India's foreign policy response in relation to the development of the war in Ukraine, as well as changes in the relations of major powers, such as the USA, the European Union and the People's Republic of China, with Russia. Spatially, the subject of the research encompasses the bilateral relationship between India and Russia, but it is also viewed in the broader context of international relations and the actions of both countries within multilateral formats, such as BRICS, the Shanghai Cooperation Organization, and the United Nations, with a focus on India's position among Western partners (primarily the USA and the European Union), as well as Russia and China (Kapoor, 2019: 12).

The research goal of this paper is reflected in the description of India's foreign policy approach towards Russia after the outbreak of the war in Ukraine in 2022, through a presentation of key political decisions, diplomatic moves, trade flows, and defense cooperation, as well as the way in which India balanced its positions in relation to Russia, the EU, the USA, and the PRC. On the other hand, the targeted social impact of the research is to contribute to the analysis of the role of rising powers in the emerging multipolar world order through a better understanding of Indian foreign policy in the current global context, and to provide relevant insight that may be of importance to decision-makers, researchers, and the wider professional public interested in international relations, diplomacy, and geopolitics.

The research is based on a qualitative methodological approach, which is categorized by an inductive, interpretative and holistic character, and as such implies a theoretical framework that is developed during the research, flexibility of the research design, the importance of context in interpreting data, and a cyclical process of data collection and analysis. In accordance with the chosen approach, the basic scientific methods used are the analytical decomposition of complex wholes for their better understanding, after which, through synthesis, the obtained insights are connected into a meaningful whole. Abstraction and concretization serve as important means for conceptually shaping the research problem, while inductive and deductive reasoning enable the derivation of general insights or logical consequences from observed individual phenomena (Arežina, 2021: 280-281; Vuković & Štrbac, 2019: 50-52).

When it comes to general scientific methods, the historical-comparative method is used, because the goal is to view India's foreign policy towards Russia both in its evolution and in different contexts, that is, in order to systematically compare the historical phases of relations between Russia and India and identify continuities and changes in their bilateral relations in the context of global crises. The analytical-deductive method is also used, with the aim of a simplified presentation and interpretation of the complex structures and relationships of international relations actors, which are the subject of analysis in this paper. In this case, the research will be focused on Indian foreign policy towards Russia, and the main methods of data collection and processing will be content analysis of primary and secondary sources, such as official documents of state institutions, statements of officials, summit communiqués, as well as academic literature, monographs, scientific articles, reports of relevant institutes and international governmental and non-governmental organizations (Jain, 2003: 377; Joshi, 2007: 136).

The scientific justification of the paper is reflected in the topicality of the subject, the lack of in-depth studies on Indian foreign policy in the domestic academic literature, as well as the need to contribute to a better understanding of the role of "rising powers" in the conditions of geopolitical transition. The social justification is reflected in the connection of analytical insight with practical consequences for foreign policymaking in the regional and global context.

A NEOREALIST UNDERSTANDING OF CONTINUITY AND TRANSFORMATION IN INDIAN FOREIGN POLICY

The theoretical framework of the research is based on the neorealist approach within the realist school of international relations, which views state interests as the drivers of foreign policy behavior, in the context of global anarchy and the balance of power.

The realist tradition is based on several fundamental assumptions. The first relates to state-centrism: nation-states are considered the main actors in international relations, while the power of other entities, such as individuals or international organizations, is limited. The second assumption concerns national interest: in unstable and unpredictable times, states tend to act unitedly, aimed at protecting their own interests. The third is focused on the rationality of decision-makers, who strive to maximize profits within given conditions, which supports the understanding of selfishness as the essential motive for action. All political actors, regardless of ideological or party affiliation, recognize the importance of national interests and manage state affairs in accordance with the imperative of

preserving survival in a chaotic international environment. The fourth assumption concerns the nature of the world order – anarchy, i.e. the absence of a central international authority. The fifth, closely related to the previous one, implies the self-help principle – in an anarchic world, states can only count on their own capacities (Antunes & Camisão, 2017: 15-16).

In line with the above assumptions of classical realism, neorealism retains the basic logical structure, but introduces a key change in the explanation of state behavior. In 1979, Kenneth Waltz, in his seminal study *Theory of International Politics*, proposed a new analytical model that departs from the focus on selfish human nature and the internal characteristics of decision-makers, characteristic of classical realism, and instead foregrounds the structure of the international system as the primary factor shaping the behavior of states (Waltz, 1979: 60-79).

While classical realism emphasizes the rationality and selfishness of political leaders within an anarchic system, Waltz maintains this starting point, but gives a central role to the structure of the system itself, that is, the distribution of power among states (polarity). In the neorealist perspective, all states operate under conditions of anarchy. However, their behavior is not primarily explained by internal motives, but rather by their position in the international hierarchy of power and the functional characteristics of that position (Antunes & Camisão, 2017: 16-17). Waltz concludes that states acting in accordance with the principle of self-help are forced to define their foreign policy in accordance with their relative power in relation to other actors, since survival in an anarchic system depends on the ability to maintain security and ensure stability (Waltz, 1979: 102-128). Thus, Waltz sees anarchy not simply as the absence of a central authority in international relations, but as an essential structural element of the system that forces heterogeneous states to behave in a similar way (Waltz, 2014: 102). This is precisely the central insight of neorealism, according to which different states, in different cultural and political contexts, act similarly when exposed to the same structural pressures (Waltz, 2014: 102).

Since neorealism foregrounds structural factors, Waltz does not make predictions at the level of individual foreign policies, but formulates a general theory that explains recurring patterns of behavior in international relations – such as the balance of power, limited cooperation and uncertainty as systemic phenomena. In this context, war is not necessarily a consequence of aggressive intentions, but a logical outcome of systemic anarchy, imperfect information and uneven distribution of power (Waltz, 2014: 120-122).

Taking Waltz's theory as a framework, India's foreign policy towards the Russian Federation since the beginning of the war in Ukraine in 2022 can be understood as an example of middle power/rising power behavior in an anarchic sys-

tem, which is in a phase of transition towards a new structure – potentially multipolar. From a neorealist perspective, India does not act on the basis of historical connections, but rather in accordance with its assessment of the distribution of power in the system and the need to preserve its own interests, i.e. strategic autonomy. Its refusal to join the sanctions against Russia, as well as the parallel strengthening of ties with the West, for example within the Quadrilateral Security Dialogue (QUAD), can be interpreted as an attempt to balance in conditions of fluid distribution of capacities and increased instability (Vignjević, 2021; Bogićević, 2025).

In other words, India's policy towards Russia after 2022 is not a reflection of "multi-vector morality" but of rational adaptation to structural conditions that constrain the behavior of actors in a system without a central authority. India balances between multiple centers of power, taking care to preserve security and economic benefits, with Russian energy and military cooperation as a means of offsetting possible pressures from other sides – which is a neorealist distinctive form of foreign policy in anarchy.

FOREIGN POLICY OF THE REPUBLIC OF INDIA TOWARDS THE RUSSIAN FEDERATION UNTIL 2022: FOUNDATIONS OF CONTINUITY

Indian foreign policy, viewed through a neorealist lens, reflects a pragmatic pursuit of national interest in an anarchic international system. Rooted in the principles of sovereignty, security, and the balance of power, India has historically adapted its foreign policy to changing global structures and power distributions. During the Cold War, India sought strategic autonomy through non-alignment, balancing between the American and Soviet blocs to preserve its independence while securing economic and military support. After the Cold War, as unipolarity emerged, India pragmatically moved closer to the United States to advance its technological, defense, and economic goals, without abandoning its traditional ties with Russia or its growing cooperation with China.

In the unstable order of the 21st century, which is increasingly entering a phase of multipolarity, Indian foreign policy has demonstrated remarkable adaptability. India has deepened its participation in various international forums, such as the BRICS, the QUAD, and the G20, using them to strengthen its position and influence in the international system. This adaptability reflects the neorealist logic of maximizing power and security amidst the changing global balance of power. This further highlights India's ability to maneuver effectively in a fluid international environment while safeguarding national interests, as is particularly ev-

ident in its relations with Russia.

Relations between India and Russia in the period from 1991 to 2014 were based on five key components: politics, defense, civil nuclear energy, counterterrorism, and space exploration⁵ (Kortunov et al., 2017; Likhachev, 2018; Korybko & Morozov, 2020; Doraiswamy, 2023). These areas represented the basis of bilateral cooperation, adapting to contemporary challenges. However, military cooperation, in this context, became one of the main pillars of the partnership, and India maintained its status as one of the largest importers of Soviet, and later Russian, military equipment for decades (Likhachev, 2018). After the Indo-Pakistani War of 1965, India moved strategically closer to the Soviet Union, and in this context, the Indo-Soviet Treaty of Peace, Friendship and Cooperation was signed in 1971 (Jain, 2003: 371).⁶ This was partly due to the increasing dependence on Soviet arms, in the context of the US support for Pakistan (Jain, 2003: 376). This dependence also largely explains India's ambivalence towards the Soviet intervention in Afghanistan in 1979, which drew criticism from the West and further strengthened New Delhi's security orientation towards Moscow (Jain, 2003: 377).

After the collapse of the Soviet Union in 1991, India's foreign policy towards Russia underwent a significant transformation, retaining its strategic dimension, shaped by global changes and adapting to national interests. Despite occasional political disagreements – notably on the issues of Afghanistan, Pakistan and Crimea – the partnership was preserved through regular high-level political contacts and institutionalized forms of cooperation⁷ (Joshi, 2007:195). This period also saw the beginning of a global transition towards increased economic interdependence and regionalization. Despite the redefinition of India-Russia bilateral re-

⁵ The Soviet Union helped India establish heavy industries, and even facilitated the space flight of cosmonaut Rakesh Sharma as part of the Soviet Intercosmos program (Doraiswamy, 2023: 199).

⁶ During the presidency of Boris Yeltsin, the Treaty of Friendship and Cooperation was signed in 1991, marking a new dynamic in Russia-India relations, as relations between the two countries became increasingly intense. Unlike the 1971 agreement, it did not include a security clause, as Russia did not want to get involved in the complexities of South Asian politics, which was characterized by the historical hostility between India and Pakistan (Jain, 2003: 375-379).

⁷ With Putin's accession to the presidency, things began to change. In 2000, Russian President Vladimir Putin signed the Declaration on Strategic Partnership between India and Russia during his visit to India. This declaration was upgraded to a Special and Friendly Strategic Partnership in 2010, during the visit of the then Russian President Dmitry Medvedev to India. The highest mechanism for dialogue between the two countries is the annual summit between the Indian Prime Minister and the Russian President. Two intergovernmental committees were formed within the India-Russia Inter-Governmental Commission on Trade (IRIGC): 1) one to oversee military-technical cooperation; 2) the other to oversee trade, economic, scientific, technical and cultural cooperation (Doraiswamy, 2023: 199-200).

lations, economic relations have not fully followed the dynamics of cooperation in the sphere of security and defense (Joshi & Sharma, 2017: 46). Historically, the foundations of economic cooperation were laid during the Soviet period, when India, although democratic, followed a centrally planned economic model (Jain, 2003: 377). Soviet support was crucial for India's industrialization, especially at a time when Western powers were expressing reservations about India's socialist orientation (Jain, 2003: 377). In the early 2000s, bilateral trade was relatively modest, but has since grown significantly, from \$1.4 billion in 2002 to approximately \$10 billion in 2014 (Embassy of India, n.d.; Manhas, 2020: 137-138). India's exports to Russia in 2014 amounted to \$3.1 billion, while imports from Russia to India reached \$6.2 billion (Consulate General of India, 2016). India's exports included pharmaceuticals, electronics, machinery, textiles and food products, while Russia exported precious stones, fertilizers, oil and steel (Kortunov et al., 2017: 17). The launch of discussions on a possible Free Trade Agreement⁸ between India and the Eurasian Economic Union (EAEU)⁹ was an important step in advancing economic cooperation (Kortunov et al., 2017: 25). While for Russia, an agreement with India means strengthening the influence of the EAEU, especially in the countries of the Global South, for India, potential cooperation with the EAEU could cause negative repercussions among Western partners, especially the USA (Castillo, 2025). According to the analysis, a Free Trade Agreement between India and the EAEU would have moderately positive economic effects for both sides. Current trade levels are relatively low, with the EAEU accounting for about 1.2 percent of India's imports and 1.4 percent of its exports, but bilateral trade has been steadily growing. The results of the MIWI Institute's (Institute for Market Integration and Economic Policy) simulation indicate that the removal of import tariffs could increase India's exports to the EAEU by about 43 percent (about \$1 billion) and EAEU exports to India by about 59 percent (about \$4.6 billion), leading to a projected small increase in India's GDP of about 0.03 percent. India would benefit mainly in the pharmaceutical and chemical industries, while the EAEU would gain easier access to raw materials, oil, fertilizers, and metals. However, logistical constraints and long transport routes due to the size of the territory limit the potential scope for trade expansion. The MIWI study concludes that economic benefits would be maximized if the agreement, in addition to tariff reductions, also covered services, investment, and infrastructure improvements (Kofner, 2020).

⁸ According to some forecasts, India and the Russian-led Eurasian Economic Union (EAEU) could sign a Free Trade Agreement (FTA) in 2025.

⁹ It should be noted that India was simultaneously negotiating an FTA with Belarus, Kazakhstan, and Russia in 2014. The Eurasian Economic Union was established on 1 January 2015 by Belarus, Kazakhstan, and Russia. Armenia and Kyrgyzstan later joined (Wolczuk, Dragneva & Wallace, 2022).

Energy cooperation is an important aspect of the Indian-Russian strategic relationship. In light of the new geopolitical importance of Eurasia – as an energy-rich region and a zone of strategic competition between the “West” and the Russian-Chinese alliance – India has sought to diversify its sources of supply and strengthen its energy security through cooperation with Russia (Joshi, 2007: 195). Investments in projects such as Sakhalin-1, the formation of study groups for oil pipelines, and cooperation in the field of gas and oil exploitation indicate a high strategic priority (Kortunov et al., 2017: 22). The civil nuclear energy sector has been particularly significant – from the signing of the agreement in 2008 to the construction of the Kudankulam nuclear power plant (Kortunov et al., 2017: 21). Despite India’s internal legal constraints and Western pressures, Russia remained a consistent and reliable partner, supporting India even after its nuclear tests in 1998 (Jain, 2003: 391). Cooperation included technology transfer, construction of new nuclear capacities, and strategic planning in the field of nuclear energy for civilian applications (Jain, 2003: 391).

Shared thinking on multipolarity is one of the fundamental aspects of the partnership. As early as 1997, India supported the agreement between Beijing and Moscow on the formation of a new multipolar world order, which indicated its desire for a balanced and stable architecture of international relations (Joshi, 2007: 205). President Putin’s Asian tour in 2002 – with visits to China and India – served as a foundation for the development of a trilateral dialogue (Russia-India-China, RIC) on the margins of the United Nations and the G20 summit of developing countries in 2003¹⁰, which was the introduction to the later creation of BRICS (Kortunov et al., 2017: 9). However, Nirmala Joshi warns that excessive reliance on multilateralism has somewhat diluted the regional context of relations, especially in phases when neither India nor Russia were full members of relevant regional organizations (Joshi, 2007: 207).

In addition to the specific areas of cooperation, with the broadening and deepening of the concept of security in the post-Cold War era, new “non-traditional” challenges, risks and threats have emerged, such as religious extremism, terrorism and separatism. They have become crucial factors in shaping the security policies of both states and have encouraged cooperation within regional multilateral structures, such as the Shanghai Cooperation Organization¹¹, officially established in 2001 (Joshi & Sharma, 2017: 19). Non-traditional threats, especially in

¹⁰ The G20 summit of developing countries should be distinguished from the G20 summit of developed countries. The G20 summit of developing countries was held in 2003, when the foreign ministers of Brazil, India and South Africa signed the Brazil Declaration. In it, they criticized the protectionist tendencies of major trading partners and stressed the need for trade liberalization.

¹¹ India had observer status in the SCO until 2017.

regions such as Jammu, Kashmir and Chechnya, have threatened the territorial integrity and stability of both states (Joshi & Sharma, 2017: 42).

In addition, cooperation between India and Russia has intensified within international governmental organizations and multilateral forums, such as the United Nations, BRICS, and the G20. Russia, as a permanent member of the Security Council, supports India's request for a permanent seat on that body. In this sense, "it is clear that the UN Security Council does not reflect the real state of power on the world stage" (Mišev & Bošković, 2022: 128), since India, although one of the world's leading military and economic powers, has possessed nuclear weapons since 1974, and is among the ten most powerful armies in the world, remains exempt from permanent membership (Mišev & Bošković, 2022: 128).

Since 2010, India and Russia have become "strategic partners." Namely, the then Russian President Dmitry Medvedev declared India a "privileged strategic partner", and in 2013, a significant visit by Indian Prime Minister Manmohan Singh to Russia followed. The joint statement emphasized the integrity of both nations and the tradition of Russian-Indian friendship, as well as Russia's understanding of India's aspirations for closer relations with the West. A year later, during a vote in the UN General Assembly in 2014, India supported the Russian resolution against the glorification of Nazism, which confirmed the similarity of their positions regarding historical interpretation and global security (Joshi & Sharma, 2017: 38; Lalwani & Sagerstrom, 2024: 161).

The period from 1991 to 2014 was marked by the evolution of India-Russia relations – from an initial decline in mutual understanding to the stabilization and building of a lasting, productive partnership. B. M. Jain describes these relations as moving "from a sharp decline in understanding in the mid-1990s to a mutually 'productive' and 'lasting' partnership between New Delhi and Moscow during the Putin administration" (2003). Since 2014, with the arrival of Narendra Modi at the head of the Indian executive, the country's foreign policy has taken on a new dimension, marked by pragmatism, strategic autonomy and increased global engagement.

The Modi administration has intensified cooperation with the great powers – the United States, Russia and China – as well as with Middle Eastern states, including Israel. Special attention is paid to multilateral formats, such as BRICS and SCO, within which India affirms its position as a representative of the Global South. Since 2017, SCO membership has gained importance as a platform for regional connectivity, while the strategy of rapprochement with Central Asia is being implemented with the support of Russia, as a key partner in the Eurasian space (Joshi, 2007: 206; Usha, 2018: 17).

Especially since 2014, when the West imposed sanctions on Russia, Moscow has intensified its “pivot to the East” policy, seeking to diversify its partners and reduce economic dependence on the West. In this context, relations with India have gained new importance, as part of a broader strategy to develop alternatives to Western markets and institutions. At the same time, the Modi administration has strengthened cooperation with the United States and other Asian powers, while Russia, in the context of deepening confrontation with the West, has increasingly relied on China as a key partner. Although political relations have remained stable, with regular summits and ministerial meetings, economic cooperation has not seen significant growth.

A more important momentum in this period is the informal summit in Sochi in 2018, which represented an attempt to consolidate mutual trust in the context of parallel rapprochements – India towards the United States, and Russia towards China and Pakistan. Despite potential frictions, both sides have shown a willingness to expand cooperation into new areas, upgrading relations to a “specially privileged strategic partnership,” and India’s foreign policy of strategic autonomy has enabled a balanced relationship with various global actors, which has been of particular importance in the context of an unstable international order. During this period, Russia also offered India cooperation in the development of the Arctic and the Far East, as well as participation in infrastructure projects, such as the Vladivostok-Chennai transport corridor. Prime Minister Modi’s visit to the Eastern Economic Forum (EEF) in 2019 confirmed India’s strategic interest in Eurasian integration (Godbole, 2018; Kapoor, 2019: 2-10; Korybko & Morozov, 2020: 97-99; Tolvaišis, 2021: 20). Another important initiative is the International North-South Transport Corridor (INSTC), which is a route that aims to connect South Asia, especially India, with Russia and Northern Europe, via Iran, the Caspian Sea and the Caucasus. The initial agreements between India, Iran and Russia date back to the early 2000s, and the purpose of the initiative was to reduce the time and cost of transporting goods compared to the traditional sea route via the Suez Canal, thus providing an alternative route for transporting goods across continents. Trade between India and Russia via the corridor has grown rapidly and the corridor has helped reduce transport costs by more than 50%, and the volume of trade along the route has increased by 70% in the last 5 years. Bilateral trade between India and Russia reached about US\$ 66 billion in 2024, with the corridor playing a significant role in enabling this growth (MEA Government of India, 2017; Kundu, 2024).

The period from 2019 to 2021 has been marked by global challenges – the COVID-19 pandemic, economic disruptions and geopolitical tensions. India has maintained stable relations with key partners in these conditions. Cooperation with Israel is gaining momentum in the areas of defense and technology, while relations

with Iran are taking place within the framework of the strategic Chabahar port project.¹² However, since the US administration under President Donald Trump withdrew from the nuclear deal with Iran, which led to an escalation of tensions in the region; Modi's approach to foreign policy has changed, as India has had to balance its interests in Iran with US pressure, as well as regional rivalries. Thus, India is reducing oil imports from Iran, opening up space for deepening energy ties with Russia and the Gulf states (Sarwar, 2020: 51-62; Blarel, 2022: 90).

Military-technical cooperation remains a key pillar of the relations, and in the period from 2014 to 2022, India remains highly dependent on Russia in this context. It continues to purchase Russian military equipment, including S-400 systems, submarines, aircraft carriers and Sukhoi aircraft, indicating a continued dependence on the Russian military industry. The 2017 Saint Petersburg Declaration set a framework for cooperation in the fields of energy, defense, high technologies and culture. Of particular importance is the agreement on the use of national currencies in bilateral trade, as well as engagement in joint projects in third countries (Saint-Petersburg Declaration, 2017; Johnson, 2017; Pubby, 2018; Raghuvanshi, 2019).

In conclusion, in the post-Cold War period, relations between India and Russia have evolved from restructuring to a consolidated strategic partnership, based on political coordination, military cooperation and a joint response to new security challenges. Enduring interests, shared geopolitical visions and the absence of direct conflicts have fostered stability and opened up space for further enhancement of cooperation in the areas of economy, energy and high technologies. Although relations remain strong, challenges such as economic imbalance, competition from other partners and mutual strategic dilemmas indicate that future cooperation will depend on the ability of both sides to adapt to the new global reality. The common interest in preserving the multipolar world order motivates both states to seek new forms and contents of partnership in a rapidly changing international environment.

INDIA'S RESPONSE TO THE WAR IN UKRAINE

The war in Ukraine, initiated by a Russian special operation on February 24, 2022, represents a turning point in contemporary international relations and

¹² One of the key aspects of Prime Minister Narendra Modi's foreign policy is a strategic rapprochement with the Gulf States, which play a crucial role in India's energy security. Modi has implemented a strategy known as the "Look West Policy", aimed at strengthening relations with Gulf countries, including Saudi Arabia (Sarwar, 2020).

geopolitics, with profound consequences for relations between great powers. In this context, the foreign policy of the Republic of India towards Russia and its response to the Ukrainian crisis represent a complex and multifaceted issue that must be analyzed in the light of India's neutrality, strategic autonomy, balancing strategy among global actors, as well as the short-term and long-term consequences for bilateral relations with Moscow.

India has adopted a distinctly neutral stance, reflecting the continuity of its foreign policy orientation based on a historical tradition of relying on the principles of non-alignment and restraint in international conflicts, especially when it comes to conflicts between great powers. In light of the increasing tensions between the United States and the People's Republic of China in the Indo-Pacific, this approach is becoming increasingly challenging. While the United States relies on India as a key partner within the QUAD framework, India remains cautious in its full commitment to this framework, seeking to avoid direct confrontation with China. At the same time, its role in the BRICS, where it cooperates with both Russia and China, provides a platform for maintaining strategic balance. Although India seems to be finding it increasingly difficult to maintain its traditional "strategic autonomy", it still has the potential to act as a mediator between great powers in the event of a wider conflict in the Indo-Pacific, which potentially opens up space for diplomatic initiative in a multipolar order (Donald, 2024).

In this context, it is important to note that in July 2024, Prime Minister Narendra Modi visited Moscow for the first time since the start of the war in Ukraine. On that occasion, the leaders confirmed nine key areas for closer cooperation, including nuclear energy and medicine, with the aim of increasing bilateral trade to \$100 billion by 2030. The talks were held in the shadow of geopolitical tensions, but they stressed the importance of maintaining a "special strategic partnership" between the two countries (Prime Minister's Office, 2024). A year later, in May 2025, Putin and Modi emphasized in a telephone conversation that relations had the "strategic nature of a special privileged partnership" and were developing dynamically despite external pressures. In the same period, a new agreement on military cooperation was signed, which envisages strengthening joint production of military equipment and expanding strategic security cooperation (President of Russia, 2025).

Thus, India's foreign policy during the period 2022-2025 is characterized by avoiding direct alignment, insisting on peaceful conflict resolution, and preserving key strategic interests – primarily in the areas of defense, energy, and geopolitical positioning vis-à-vis Russia, the United States, and the PRC. This is reflected in the fact that, although India has expressed concern about the humanitarian crisis and called for dialogue as a means of resolving the conflict, it has re-

frained from openly condemning Russia. This is also reflected in multiple abstentions in the UN Security Council, the General Assembly, and the United Nations Human Rights Council (UNHRC), where resolutions condemning Russian aggression have been adopted. India's position stems from several factors. First, there is the geopolitical fear that publicly confronting Russia would encourage a closer rapprochement between Moscow and Beijing – a scenario that would further threaten Indian interests on its northern borders. Second, India's defense sector is heavily dependent on Russian military technology: around 70–85% of the Indian armed forces' weapons come from Russia, with the share as high as 70% in the air force, 40% in the navy, and over 90% in the ground forces. Third, the deep-rooted historical partnership with the Soviet Union, based on mutual trust during the Cold War, has shaped the institutional culture of Indian diplomacy, which is not inclined to condemn Moscow even in modern circumstances. India did not condemn the USSR during the 1979 invasion of Afghanistan, which is considered a precedent that foreshadowed a similar response to the Russian special operation in Ukraine. The fourth reason lies in India's belief that Russia is the only power that can relatively balance the global influence of the United States, which is perceived in Indian strategic culture as a key factor in preventing American hegemony. The fifth, economic aspect, refers to India's growing energy dependence on Russian exports. More than 80% of India's oil needs are met through imports, with Russia becoming India's largest supplier of oil on favorable terms after 2022, especially after Western sanctions on Russia. Considering all of the above, from 2022 to 2025, India consistently pursued a policy of strategic neutrality – condemning war as a phenomenon, but not its specific initiator (Tellis, 2022; Ganguly, 2024: 55-69).

While the US has provided strong military, economic and diplomatic support to Ukraine since the beginning of the conflict, India has pursued a policy of minimal engagement, focusing on preserving relations with Russia. This gap stems from different strategic perceptions: for the US, the war in Ukraine is an arena for limiting Russian influence and strengthening the NATO alliance, while India recognizes in this conflict a risk to its own energy security, geopolitical position and military self-sufficiency. Historically, the US and India have a complex history of mutual distrust, deepened during the Cold War. For example, in 1971, during the Indian intervention in East Pakistan, the US strongly condemned Delhi and sought sanctions in the UN Security Council – a proposal that the USSR blocked, thereby consolidating India's status as a reliable ally. The legacy of this relationship has largely influenced India's reluctance to accept the Western narrative on the Ukrainian conflict. While there is room for a strategic partnership between India and the United States – especially in the context of jointly countering

Chinese influence – the war in Ukraine was not a point of convergence. On the contrary, it exposed existing differences in priorities: India insisted on economic pragmatism and regional stability, while the United States emphasized value-based interventionism and support for Ukraine as a symbol of the struggle for democracy (Tellis, 2022; Ganguly, 2024: 55-69).

Although the PRC formally maintains a neutral position on the issue of the Ukrainian war, in practice it has often provided support to Russia, which has further complicated India's foreign policy orientation. India has found itself in a sensitive position between two strategic actors – Russia and China – with which it has different types of relations. On the one hand, India maintains deep military-economic ties with Russia; on the other, it faces geopolitical rivalry and territorial disputes with Beijing. Indo-Chinese relations, already burdened by conflicts in the Himalayan region and competition in the Indo-Pacific, are additionally sensitive in the context of a global reshaping of alliances. If Russia, due to sanctions and international isolation, were forced into deeper integration with China, this would significantly affect India's strategic position. Hence, Indian policy in the period 2022-2025. is characterized by maximum caution and active diplomatic efforts to maintain autonomy in relation to both Moscow and Beijing. At the same time, neither India nor China have shown a willingness to engage directly in the Ukrainian conflict, but have sought to maintain the stability of their own regions and preserve their own economic interests (Tellis, 2022; Ganguly, 2024: 55-69).

In the short term, India's policy towards the war in Ukraine has allowed it to maintain strong bilateral ties with Russia. Military cooperation has continued, and economic cooperation – especially in the energy sector – has even intensified. India has taken advantage of favorable terms for importing Russian oil, thereby partially cushioning the effects of the global energy crisis. However, the long-term challenges are much more complex. If Russia's isolation deepens, or if Moscow is forced to cooperate even more closely with China, India will be forced to redefine its priorities. A decline in trust, a decline in Russia's ability to supply India with high-tech military equipment, or structural changes in the energy market may force India to intensify cooperation with other partners, primarily the United States and Israel.¹³ In the long term, the war in Ukraine is a test of India's

¹³ The decline in Russia's ability to supply India with high-tech military equipment is caused by Western sanctions, which limit Russia's access to advanced technologies and components. The economic downturn caused by them reduces the capacity of the Russian military industry, which leads to the redirection of resources to war needs (especially after the conflict in Ukraine), as well as reduced opportunities for trade and financial cooperation, due to isolation from global trade and financial systems. In addition, there is competition from other arms suppliers to India (such as the United States and Israel) and growing domestic production in India.

ability to maintain foreign policy autonomy in a multipolar world. Its position will only be sustainable if it manages to align interests without jeopardizing the strategic balance it has been trying to build for decades.

CONCLUDING REMARKS

The foreign policy of the Republic of India towards the Russian Federation in the period from 2022 to 2025 is an expression of strategic adaptation in the conditions of a deep global transition. Although there is a noticeable continuity in political, security and energy relations with Moscow, India's response to the war in Ukraine reveals an increasing degree of pragmatism, multi-vector positioning and proactive balancing between the leading global powers. In this sense, Indian diplomacy does not deviate from its traditional policy of non-alignment, but transforms it into a functional instrument of strategic autonomy.

In line with the neorealist approach, Indian foreign policy is shaped not so much by value or historical determinants, but primarily as a reaction to the changing distribution of power in the international system. The decision not to join the Western sanctions against Russia, as well as the intensification of bilateral energy and economic cooperation with Moscow, represent a rational choice based on an assessment of its own national interests, and not an act of ideological solidarity.

At the same time, India has intensified relations with Western partners and regional actors, such as the United States, Israel and the Gulf states, seeking to preserve strategic balance in an unstable and multipolar world order. This dual orientation indicates a transition from the classical concept of non-alignment to a more dynamic model of balancing and diplomatic maneuvering, in which flexible cooperation with all key actors is emphasized instead of "bloc distancing".

The research has demonstrated that India's policy towards Russia cannot be categorized unilaterally as either continuity or transformation, but rather as a complex synthesis of both processes. Continuity is reflected in institutionalized and security ties, while transformation is reflected in the evolution of diplomatic discourse, priorities, and instruments of action.

Accordingly, the example of India in the context of the war in Ukraine represents a paradigmatic model of behavior of middle and rising powers in a post-hegemonic international system of states that strive to maximize national interest, while not permanently attaching themselves to any global pole. This approach, although complex and often criticized, allows India to preserve its diplomatic flexibility, economic stability, and security self-sufficiency in times of global turbulence.

REFERENCE LIST

- Arežina, V. (2021). Metodologija istraživanja u političkim naukama. *Srpska politička misao*, 28(1), 273–292. <https://doi.org/10.22182/spm.7112021.12>
- Antunes, S., & Camisão, I. (2017). Realism. In S. McGlinchey, R. Walters and C. Scheinpflug (eds.), *International Relations Theory* (pp. 15-21). Bristol: E-International Relations Publishing.
- Bogićević, A. (2025). QUAD kao mehanizam uravnotežavanja NR Kine u Indo-Pacifiku – studija slučaja Indije. U M. S. Simić (ur.), *Perspektive političkih nauka u savremenom društvu: Zbornik radova 3* (43–67). Beograd: Institut za političke studije. <https://doi.org/10.18485/ppnsd.2025.3.ch2>
- Blarel, N. (2022). Modi looks West? Assessing change and continuity in India's Middle East policy since 2014. *International Politics* 59(1), 90–111.
- Castillo, N. (2025, April 02). An FTA Between India and the EAEU? *Caspian Policy Centre*. <https://www.caspianpolicy.org/research/economy/an-fta-between-india-and-the-eaeu>
- Chakravarthy, G. S. (2018). India's Foreign Policy Prime Minister Narendra Modi with Russia. *International Journal of Research in Engineering, IT and Social Sciences* 8(7), 95-96.
- Consulate General of India, Vladivostok, Russia. (2016, February). Overview of India-Russia economic cooperation. Retrieved June 29, 2025, from <https://www.cgivladi.gov.in/page/overview-of-india-russia-economic-cooperation/>
- Donald, D. (2024, December 16). India between superpowers: Strategic autonomy in the shadow of a Pacific conflict. *Council on Foreign Relations*. <https://www.cfr.org/blog/india-between-superpowers-strategic-autonomy-shadow-pacific-conflict>
- Doraiswamy, R. (2023). Assessing the Role of Soft Power in India-Russia Relations. *MGIMO Review of International Relations* 16(2), 198-215. DOI:10.24833/2071-8160-2023-2-89-198-215
- Embassy of India, Moscow. (n.d.). *Overview of India–Russia bilateral relations*. Retrieved June 29, 2025, from <https://indianembassy-moscow.gov.in/overview.php>
- Ganguly, S. (2024). India, Russia and the Ukraine crisis. *The Washington Quarterly* 47(2), 55–69. <https://doi.org/10.1080/0163660X.2024.2366108>
- Godbole, S. (2018, July 2). Future of the India-Russia relationship post Sochi summit. *Brookings*. <https://www.brookings.edu/articles/future-of-the-india-russia-relationship-post-sochi-summit/>
- Jain, B. M. (2003). India and Russia: Reassessing the Time-Tested Ties. *Pacific Affairs* 76 (3), 375-397.

Johnson, R. F. (2017, January 25). Russia and India Negotiating Su-30 Combat Jet Support Deal. AIN Online. <https://www.ainonline.com/aviation-news/defense/2017-01-25/russia-and-india-negotiating-su-30-combat-jet-support-deal>

Joshi, N. (2007). India-Russia Relations and the Strategic Environment in Eurasia, 134-143. University in Sapporo, Japan: Slavic-Eurasian Research Center. https://src-h.slav.hokudai.ac.jp/coe21/publish/no16_1_ses/10_joshi.pdf

Joshi, N. & Sharma, R. K. (2017). India–Russia Relations in a Changing Eurasian Perspective. *India Quarterly: A Journal of International Affairs* 73(1), 36–52. <https://doi.org/10.1177/0974928416683056>

Kapoor, N. (2019). India-Russia ties in a changing world order: In pursuit of a special strategic partnership. *ORF Occasional Paper* no. 218. <https://www.orfonline.org/public/uploads/posts/pdf/20230725112423.pdf>

Kofner, Yuri. 2020. Effects of a Preferential Trade Agreement between India and the Eurasian Economic Union.” MIWI Institute – Institute for Market Integration and Economic Policy, <https://miwi-institut.de/archives/831>

Kortunov, A. V., et al. (2017). *70th Anniversary of Russia-India Relations: New Horizons of Privileged Partnership*. Report no. 03. Moscow: Russian International Affairs Council. <https://russiancouncil.ru/en/activity/publications/70th-anniversary-of-russia-india-relations-new-horizons-of-privileged-partnership/>

Korybko, A., & Morozov, V. M. (2020). The Prospects of Russia and India Jointly Leading a New Non-Aligned Movement. *Вестник МГИМО-Университета* 13 (2), 94-122. DOI 10.24833/2071-8160-2020-2-71-94-122

Kundu, N. D. (2024, January 24). *International North-South Transport Corridor: Enhancing India's Regional Connectivity*. Valdai Club. Retrieved from <https://valdaiclub.com/a/highlights/international-north-south-transport-corridor/>

Lalwani, S. P., & Sagerstrom, T. (2021). What the India–Russia defence partnership means for US policy. *Survival* 63(4), 149-182.

Likhachev, K. (2018). The Key Features of Relations between Russia and India in the Context of a Shifting Balance of Power in Asia. *Stosunki Międzynarodowe – International Relations* 2(54), 51-78.

Manhas, N. S. (2020). India-Russia Relations. In C. B. Bhange & A. K. A. Kumar, *Indian Foreign Policy and Contemporary Security Challenges* (134-143). New Delhi: Bharti Publications.

Ministry of External Affairs, Government of India. (2017, May 18). INSTC (*International North South Transport Corridor*) – *Express Corridor from India to Russia*. Retrieved from <https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/28470/nstc+international+north+south+transport+corridor++express+corridor+from+india+to+russia>

Ministry of External Affairs, Government of India. (2017, June 1). *Saint Petersburg Declaration by the Russian Federation and the Republic of India: A vision for the 21st century*. Retrieved June 29, 2025, from https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/28507/Saint_Petersburg_Declaration_by_the_Russian_Federation_and_the_Republic_of_India_A_vision_for_the_21st_century

Mišev, G., & Bošković, M. (2022). Savremeni oružani sukobi i redefinisane koncepta bezbednosti utemeljenog na principima Povelje UN. *Diplomatija i bezbednost* 5(2), 117–131.

President of Russia. (2025, May 5). *Telephone conversation with Prime Minister of India Narendra Modi*. Retrieved June 29, 2025, from <http://en.kremlin.ru/events/president/news/76841>

Prime Minister's Office. (2024, July 9). *Joint statement following the 22nd India-Russia annual summit*. Retrieved June 29, 2025, from <https://www.pib.gov.in/PressReleaseIframePage.aspx?PRID=2031946>

Pubby, M. (2018, July 6). Russia offers to jointly design, build submarines. *The Economic Times*. <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/russia-offers-to-jointly-design-build-submarines/articleshow/64877908.cms?from=mdr>

Raghuvanshi, V. (2019, March 8). India Signs \$3 Billion contract with Russia for Lease of a Nuclear Submarine. *Defense News*. <https://www.defensenews.com/global/asia-pacific/2019/03/08/india-signs-3-billion-contract-with-russia-for-lease-of-a-nuclear-submarine/>

Sarwar I. (2020). India's relations with Gulf: A case study of Indo–Saudi strategic relationship. *Journal of Indian Studies* 6(1), 51–62.

Tellis, A. J. (2022, April 25). “What is in our interest”: India and the Ukraine War. Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/research/2022/04/what-is-in-our-interest-india-and-the-ukraine-war?lang=en>

Tolvaišis, L. (2021). Geopolitički i bezbednosni aspekti rusko-kineskih odnosa. *Diplomatija i bezbednost* 4(1), 7–41.

Usha, K.B.. India-Russia Relations in the Emerging World Order. In Josukutty C. A. and J. Prabhaskar, *India's Bilateral Relations and Foreign Policy* (1-25). New Delhi: New Century Publications.

Vignjević, M. (2021). „Anakonda” u kvadrilateralnom bezbednosnom dijalogu. *Diplomatija i bezbednost* 4(2), 7–25.

Vuković, M., & Štrbac, N. (2019). *Metodologija naučnih istraživanja*. Bor: Univerzitet u Beogradu - Tehnički fakultet u Boru.

Waltz, K. N. (1979). *Theory of International Politics*. New York: McGraw-Hill.

Waltz, K. N. (2014). Neorealism. U C. E. Jensen, *Realism Reader* (101-133). London and New York: Routledge.

Wolczuk, K., Dragneva, R., & Wallace, J. (2022, July 15). What is the Eurasian Economic Union? Explaining the history, purpose, and political background to the Eurasian Economic Union. *Chatham House*. <https://www.chatham-house.org/2022/07/what-eurasian->

Zakharov, A. (2025). The Transformation and Recalibration of India-Russia Relations. *Russian Analytical Digest* 325, 14-20. doi:<https://doi.org/10.3929/ethz-b-000730664>

Šljivančanin, M. (2024). *Politika Republike Indije prema Ruskoj Federaciji u mandatu Narendre Modija 2014–2024. godine* (master teza). Univerzitet u Beogradu: Fakultet političkih nauka.